

OOSTENDE.

's Zomers is Oostende eene der schitterendste, levendigste, weelderigste steden van Europa, de pleisterplaats waar prinsen, leden van den hoogsten adel, van de deftigste families elkander ontmoeten, waar het goud met volle handen uitgestrooid wordt, waar de beroemdste kunstenaars zich doen toejuichen. De dijk, dan een internationaal gebied, prijkt met paleizen, koninklijke gebouwen, reusachtige hotels, prachtige villa's.

De stad verandert elk jaar, oude huizen maken plaats voor nieuwe, gasthoven worden vervormd, men tooit en siert, om steeds meer bezoekers te lokken.

Oostende ontvangt jaarlijks 50.000 badgasten... maar als dit boek verschijnt is het cijfer misschien reeds vermeerderd. Elk seizoen komen een miljoen toeristen voor een of meer dagen naar deze badplaats.

Een heete Zondagnamiddag te Oostende! Zelfs de zeewind brengt geen verfrissing... Van den dijk vlucht ge de stad in: ook daar menschen-drommen. Geen wonder! van allerlei richtingen voeren

Strand te Oostende.

pleziertreinen bezoekers aan. Op iedere kiosk, op elk plein, overal muziek: harmonie's en fanfaren, willen ook de vermaarde badplaats bezoeken en laten hun instrument niet thuis. Ge wilt eten: uw geduld wordt op eene onmogelijke wijze beproefd. Uw eetlust gaat over, maar ge voelt u afgemat. Wees dan voor uw genoegen aan zee! Hoe veel genoeglijker is het langs de „onvervalschte kust”, ver van een geplaveiden dijk, ver van hotels en koffiehuisen, van badstoelen en badwagens... ver van de muziek!

Maar we zeiden het reeds, ons strand kan ieder tevreden stellen

„La reine des Plages!” Waar is de tijd, toen men Oostende een nietig visschersdorp noemde, eene onbelangrijke plaats?

„La reine des Plages!” De West-Vlaming is hier in eene zijner eigen steden, en hij moet eigenlijk verwonderd zijn als hij er nog, evenals in zijn andere plaatsen, hoort roepen: „Versche geernaert!” of „Moet er geen visch zijn?” of „Wit zand!”

Ja... ware hij geen West-Vlaming hij zou misschien verwonderd wezen, maar een West-Vlaming blijft altijd natuurlijk.

Onlangs ontmoetten wij een gezelschap West-Vlamingen op den trein. Zoo-even waren ze te Antwerpen ontscheept.. uit Amerika. Tien jaar hadden ze aan den overkant van den Oceaan verbleven... en meent ge dat ze nu opgewonden waren? Och, neen, rustig, vroolijk koutend zaten ze bij elkander, zuigend aan hun pijpje of sigaar.. en in hun „West-Vlaamsch” babbelden ze over Amerika of over hun

dorp. 't Was of ze nooit hun land hadden verlaten. Zeker, straks, op hun dorp, zouden ze wel wat rumoeriger zijn, maar om morgen zich weder te gedragen als hun landgenooten.

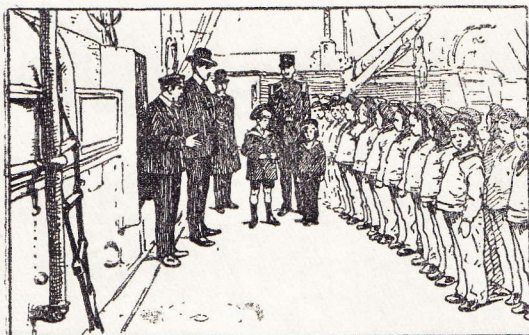
En de Oostendenaar.. ook hij blijft natuurlijk. Hij spreekt Engelsch, Duitsch, Fransch... hij schikt zich naar den vreemdeling, verzint voor dezen allerlei gemakkelikheden, genietingen,.. maar zelf verandert hij zijne gewoonten niet. Er zijn twee Oostende's: een voor den badgast, een voor den Oostendenaar.

Zandleurster.

Oostende's Kursaal gelijkt een feeën paleis. Het bevat eene speel-, een bal-, een leeszaal en tal van andere afdeelingen. Al die vertrekken kunnen vereenigd worden tot eene reusachtige halle, waar plaats is voor 10.000 personen, Het koninklijk chalet bestaat uit twee vleugels, welke door eene glazen galerij verbonden zijn. De koninklijke familie vertoefde steeds gaarne aan dit strand. Onze vorsten hebben veel voor Oostende's voorspoed gedaan. Leopold I en Leopold II waren getrouwe bezoekers dezer badstad. Onze eerste koning bezit hier een ruiterstandbeeld.

Koning Albert vertoeft hier ook dikwijls. En 't liefst wandelt hij als een eenvoudig badgast langs de zee. Eens stond hij op 't havenhoofd. Het was nog zeer vroeg. Een der wachters, een echte zeerob, zag den vorst eene pijp stoppen, en den vorst voor een gewoon heer houdend, vroeg hij vrijmoedig om een beetje tabak, wat hij dan ook kreeg. Weldra dampte onze zeeman. De koning ging verder. „Smaakt het?” vroeg een kameraad aan den waker. „Jaa't” antwoordde deze. „'k Ge-

De koning en de prinsen op de Ibis I.

loof het wel, ge smooit toebak van den keunink.” De visschers dragen den vorst in 't harte. En geen wonder, de koning heeft zich hun lot aangetrokken. Eene zijner schoonste daden is het stichten van 't werk der Ibis (in 1906.) De weezen van visschers ¹⁾ worden daar- door beschermd. Zij brengen

hun jeugd niet door in een gesticht maar op een vaartuig „Ibis I”, dat te Slijkens ligt, en waar zij degelijk opgeleid worden voor het visschersberoep. Zoo leeren ze alles, wat met het visschersbedrijf in verband staat, het maken, 't herstellen van netten en 't overig vischtuig, zwemmen en andere nuttige kennissen. Met een ander vaartuig „Ibis II” doen ze kleine tochtjes op zee. Zijn de visschers-knapen elf à twaalf jaar, dan varen ze uit, met de Ibis III, IV, V, VI of VII, verschillende soorten van schepen, die de vischvangst uitoefenen op de Noordzee, in het Kanaal, in den Oceaan, aan de kusten van IJsland enz. De weezen bezoeken ook goed ingerichte

1) Niet alleen de Oostendsche weezen maar ook die der geheele kust en van Antwerpen.

visschershavens, IJmuiden in Holland, Grimsby, Aberdeen e.a. in Engeland, om er de bijzondere instellingen te leeren kennen. Dank aan de bescherming van hun goeden koning, worden de ouderlooze knapen opgeleid tot bekwame vakmannen, waarop 't vaderland trotsch mag zijn. Maar trotsch zijn we ook op onzen vorst, die 't heil zijner onderdanen bevordert." ¹⁾

Als de vorst te Oostende verblijft wandelt hij dikwijls alleen langs 't strand. Zoo zag men hem na den storm van 20 December 1911 bij eene gestrande sloep in gesprek met oude visschers over vroegere orkanen.

* * *

De eigenlijke stad bezit weinig merkwaardige gebouwen. Het stadhuis werd in 1711 opgericht en sedert dien twee malen gerestaureerd, (1886 en 1895). Vroeger prijkte het met twee torens, waarvan nog een gedeeltelijk overgebleven is; in dit gebouw is een museum van oude en moderne schilderijen.

De oude kerk, aan St. Pieter en Paulus gewijd, brandde in 1896 af. Een nieuw, prachtig Gothisch bedehuis neemt thans haar plaats in en bezit een monument ter herinnering aan België's eerste koningin, de edele weldoenster Louisa Maria, die in 1850 te Oostende overleed.

Bijna zou men in de elegante badplaats vergeten aan den vroegeren tijd te denken; immers zoo weinig schilderachtige hoekjes herinneren er ons aan; geen gebouwen spreken van de voorvaderen en de dijk met haar paleizen weert elke gedachte aan zeevloeden. Het tegenwoordig Oostende is veel schooner, veel sierlijker, veel indrukwekkender dan dat waarvan de geschiedenis vertelt. En toch kunnen we, noch mogen we heengaan zonder even 't verleden aan te roeren.

We spraken reeds over den watersnood... en de verdwijning der Streep. 't Is dus overal langs de kust dezelfde lijdensgeschiedenis: de strijd tusschen zee en land. Een tweede belangrijk punt uit Oostende's geschiedenis is de visscherij.

De vreemdelingen zeiden, dat Vlamingen en Hollanders meer goud uit de zee haalden dan andere volken uit den grond en met dat goud bedoelen ze dan de haring.

Op 't einde der 14e en in 't begin der 15e eeuw verkeerde de Vlaamsche visscherij in een bloeienden staat en vooral Oostende,

¹⁾ Als „graaf van Rethy" of als „reporter" bezocht prins Albert de voornaamste havens der Noordzeekust om de schoolschepen te bestudeeren.

Nieuwpoort en Duinkerken zonden veel vaartuigen uit. De haring werd als de koning der visschen beschouwd. Hij verscheen op de tafel van vorst en werkmán. Haringen werden voorname personen als geschenk aangeboden. Haring gold als een geneesmiddel. „Haring in 't land, de dokters aan den kant”, zegt men in Holland. En daar bestaat nog de gewoonte „de eerste nieuwe haring” aan de Koningin te zenden.

Voor al na de uitvinding van 't haringkaken werd deze visch een belangrijk handelsartikel. De bewerking van kaken bestaat in 't maken van eene opening in de keel waardoor men de ingewanden en andere deelen, welke aan bederf onderhevig zijn, verwijderd. Men schrijft die uitvinding toe aan Willem Beukels scheepstimmerman van Biervliet. Dit stedeke ligt in Zeeuwsch-Vlaanderen en is nu een vervallen plaatsje.

Een geschilderd raam in de kerk herinnert ons den vermaarden burger en zijne uitvinding. Men zegt, dat Beukels' graf door Karel V bezocht werd; de machtige keizer zou er zelfs een haring gegeten hebben als eene hulde aan den nederigen visscher. Biervliets stadhuis bezit een koperen haring als windwijzer.

Anderen houden vol, dat men de kaakkunst te danken heeft aan Willem Beukelsz. van Hughevliet¹⁾ en Jacob van Oostende.

Hoe 't dus zij, de haring werd een voordeelíg handelsartikel. En evenals de magistratuur uit andere plaatsen maakten ook die van Oostende, dat slechts visch van goede hoedanigheid uit hunne stede verzonden werd. Alle haring, die in de stad gebrácht werd moest gekeurd worden. De brekers openden de tonnen en de „waardeerders” onderzochten den inhoud en brandden in het vat het haringmerk der stad. De betrekking van den „waardeerder” of keurder was zeer gewichtig en werd aan voorname poorters toevertrouwd, die eerst een eed moesten afleggen. Ze waren dus gezworen ambtenaren. Van hunne kunde en eerlijkheid hing de goede faam der stad af.

Helaas! door oorlog, geweld en onveiligheid der zee verliep onze visscherij en eeuwen lang is Oostende eene stille plaats gebleven tot het eene gansche andere bestemming kreeg en eene vorstelijke badplaats werd.

* * *

Het merkwaardigste feit uit Oostende's geschiedenis is het beleg van 1601-1604.

¹⁾ Aan de zee in 't ambacht van IJzendijke, dus in de nabijheid van Biervliet, Hughevliet verdrónk in 1404,

't Was de tijd van den opstand der Nederlanden tegen Spanje. Willem de Zwijger viel in 1584 onder de kogels van een sluipmoordenaar, maar zijn zoon Maurits, een bekwaam krijgskundige, zette den strijd tegen den vreemdeling voort. De Belgische steden waren weer in handen der Spanjaarden, behalve Oostende.

Over België heerschten nu de Aartshertog Albertus, die gehuwd was met Isabella, de dochter van Filips II. De echtgenooten hadden de Nederlanden tot bruidschat gekregen. Het Zuiden kwam onmiddellijk in hun bezit... maar 't Noorden moesten ze eerst veroveren. En ze wilden beginnen met Oostende, de laatste oproerige Belgische veste, te nemen.

Ons land verkeerde in een droevigen toestand tengevolge van den langdurigen oorlog. Vele steden waren schier ontvolkt, talrijke dorpen geheel verlaten; de akkers lagen onbebouwd, hoeven vielen in puin. Benden roovers en vagebonden pleegden gewelddaden, verwilderde honden vielen de menschen aan, en in barre winters vertoonden de wolven zich tot in 't Land van Waas. Maar vooral West-Vlaanderen moest het ontgelden. Het garnizoen van Oostende stroopte de streek af, en vele berooide Vlamingen volgden hun voorbeeld. Men noemde Oostende het roofnest en de stad verdiende dien naam. Krijgslieden werden in dien tijd gehuurd en behoorden tot allerlei natiën. Hun hoofddoel was buit vergaderen, en in West-Vlaanderen hadden ze vrij spel. Immers dit gewest, dat onder Spanje's gehoorzaamheid teruggekeerd was, was nu een vijandelijk land. Eenige staaltjes van den moedwil der soldaten volgen hier.

De omliggende dorpen zooals Oudenburg, Ghistel, e.a. moesten het eerst ontgelden, maar dra stroopten de ruwe krijgslieden tot Waasten, Meenen, Thielt. In 1593 kwam Wynghene bij Thielt aan de beurt. Op den kerktoeren van dit dorp stond een wachter, die bij de nadering der gevreesde vijanden, op een horen blies, om de inwoners tot wederstand bijeen te roepen. De dorpelingen waren echter zoo verschrikt, dat ze met hun geld en goed in de kerk vluchtten. De Oostendenaars stichtten brand tot zelfs in den tempel; twee oude mannen, die op den toren geweken waren, kwamen in de vlammen om en zes andere inwoners sprongen in hun wanhoop naar beneden. Zeventien huizen en schuren werden in asch gelegd.

In welken toestand de bevolking van Vlaanderen verkeerde, wordt ons nog duidelijker, als wij lezen wat de inwoners van Reninghelst

deden. Deze ongelukkigen durfden niet meer thuis slapen, doch namen de wijk in de kerk, die vol bedden stond. Anderen verbleven in de bosschen. De bevolking betaalde groote sommen, om van de plundering bevrijd te blijven.

Geen wonder, dat landbouw, nijverheid en handel te niet waren.

Kerk van Reninghelst.

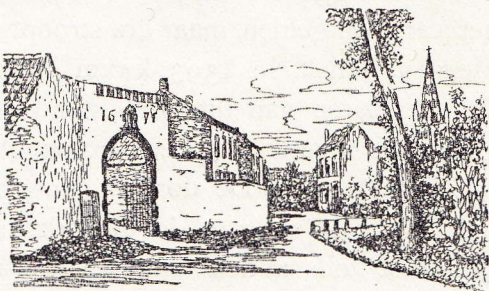
De streek tusschen Damme en Diksmuiden lag verwilderd en verlaten. Ook Veurne-Ambacht bleef onbebouwd; sommige polders droegen gedurende tien tot zeventien jaar geen enkele vrucht. De visschers langs onze kust durfden zich nauwelijks op zee wagen; Hollanders, Zeeuwen en ook de beruchte Duinkerker-kapers loerden op hunne vaartuigen.

De handelaars waren verplicht hunne wagens door een geleide te doen vergezellen, want krijgslieden en roovers maakten elken weg onveilig.

Al nam men ook maatregelen tot verdediging, toch zou slechts de overweldiging van Oostende rust en vrede brengen. En met vreugde vernam 't landvolk, dat Aartshertog Albertus het rooversnest belegeren kwam.

Maar Oostende zou langen tijd weerstand bieden. Langs de zee kon het hulpe uit Holland krijgen en de Spanjaarden beschikten over geen schepen, om de vaartuigen uit 't Noorden tegen te houden, Oostende was toen eene der sterkste vestingen van Europa.

Eene eigenaardige legende zinspeelt op 't langdurig beleg. Een landbouwer van Couckelare keerde 's avonds langs een eenzamen weg door een groot bosch huiswaarts, en viel in de handen van roovers. De schelmen ontnamen den boer al zijn geld en brachten hem geblinddoekt in 't diepst van het woud. Daar rukten ze den ongelukkige den band af. De landbouwer deinsde verschrikt achteruit...

Oudenburg.

Voor zijne voeten lagen de lijken van andere slachtoffers der onverlaten. De gevangene smeekte om zijn leven. „Wij zullen u sparen,” zeiden de roovers, „gij moogt heengaan, wij begeven ons naar Oostende. Ge weet dat de Spanjaarden ons daar komen belegeren. Een onzer

makkers bezit een duivel en dit hellewicht heeft voorspeld, dat eer men te Oostende misse zou doen, meer dan zeventig duizend man moetsneven." Zeventig duizend levens, eer Oostende in de handen der Spanjaarden viel!

Een handschrift „Oorsprong van Nederlandt", dat in de archieven van Gent berust, vermeldt een dergelijke legende. — Een boer van Middelburg in Vlaanderen, die een voer hout naar Brugge bracht, werd door soldaten aangehouden. De krijgslieden wilden 't hout koopen en dwongen den landman hen te volgen naar een fort bij Oudenburg. Het hout werd gelost. De boer had dorst en vroeg om drinken. De soldaten leidden hem in een kelder, waar talrijke voetknechten lagen te slapen. Een dezer stond echter op en trok uit een vat den tap, zoodat een rood vocht uit de opening vloeide en zoo hoog den vloer bedekte, dat de verbaasde boer er tot aan de knoesels in stond. De soldaten sprongen recht en zeiden: „Pachter, wat ge hier ziet, is een voortekken van wat er zal gebeuren in de omliggende plaatsen, waar er zooveel volk verslagen zal worden als gij er hier bij hoopen zaagt liggen en waar 't bloed, zoo overvloedig als deze roode wijn zal gestort worden; ja, moest de aarde 't bloed niet opslorpen, men zou er wel tot de knoesels ingaan." — Buiten den kelder gegaan zijnde, vond de boer zijn voer weer terug."

Drie jaren duurde de belegering van Oostende.

De Spanjaarden richtten hun kamp gerieflijk in, bouwden tenten, houten huizen voor de officieren, zelfs logementen voor de bezoekers, legden kaatsbanen aan, ja, mochten zich in 't bezit van een schouwborg verheugen. Albertus en Isabella woonden 't beleg bij. Ze verbleven veelal te Nieuwpoort in het „Duinenhuis," een gebouw dat nog bestaat ¹⁾. Isabella ging ter bedevaart, naar O. L. V. van Scherpenheuvel, volgde de processie van Veurne, maakte pluksels voor de gewonden, maar sprak ook de soldaten toe en bracht eens de brandende lont aan 't zundgat van een kanon.

„Men verzekert," zegt Van Meeteren, „dat er in de eerste tien weken van buiten naar en in de stad wel zestigduizend schoten grof geschut gedaan zijn, ook gloeiende kogels, brand naar de huizen schietende. Maar die van de stad schoten niet minder dan de belegeraars, hunne schansen en geschut van de raders werpende, zoodat

¹⁾ Zie verder over Nieuwpoort.

wij denken, dat nooit bij Turk, Heiden of Christen op eene plaats van weerszijden zoo geschoten is, ja, zoo dat het geschut zeer versleten is en de lontgaten door veel schieten zoo wijd geworden werden, als nergens gezien werden. Daar werden ook kloeke uitvallen gedaan, daar de belegeraars meermalen groote schade leden."

Herhaaldelijk bestormden de Spanjaarden de begeerde veste; vreeselijke gevechten werden onder en op de muren geleverd, en van beide zijden vloeiden stroomen bloed.

Men vond nieuwe werktuigen uit, de bekwaamste ingenieurs van Europa werden geraadpleegd, men groef mijnen en tegenmijnen... maar de strijd bleef onbeslist, en nog vroeg Europa zich af, wie hier winnen zou.

't Beleg van Oostende werd eene school voor krijgslieden, voor gouverneurs en officieren, ingenieurs en vestingbouwers, loodsen en schippers... en, o gruwel! ook voor geneesheeren en wondhealers! Duizenden en duizenden menschen stierven op dat kleine plekje grond aan Vlaanderens kust!

De broeder van den Koning van Denemarken, graven en hertogen kwamen naar Oostende om de „manier van sterkingen" te zien.

„Het volk van Zeeland voer met vrouw en kinderen derwaarts uit nieuwsgierigheid, verzekerd genoeg zijnde alle eetwaren zoo goedkoop of beterkoop, als in Holland en Zeeland te verkrijgen, vermits alle lijfkost daar vrij was van lasten."

Op het einde van 1603 kwam de ervaren krijgsoverste Spinola aan 't hoofd eener versche legermacht de leiding van 't beleg overnemen. Nu werd de toestand van Oostende hachelijk. Op den 1ⁿ September 1604 liet kolonel Marquette, die 't bevel over de stad voerde, aan Prins Maurits weten, dat hij zich zonder krachtigen steun, niet langer handhaven kon. De Hollanders hadden zoo juist de stad en haven van Sluis gewonnen, en gaven nu minder om 't behoud van Oostende. Marquette kreeg gemakkelijk eervolle voorwaarden en zijn garnizoen maakte plaats voor de Spanjaarden. Maar hoe zag Oostende er uit! 't Was maar een puinhoop meer. Geheele straten lagen plat geschoten, sommige wijken bestonden niet meer en zoo vreeselijk was de aanblik, dat de teergevoelige Isabella tranen van deernis stortte.

Eenige bijzonderheden uit dit merkwaardig beleg moeten we hier nog mededeelen.

De geschiedschrijver Van Meeteren vertelt iets over „gevallige scheuten binnen Oostende."

Een soldaat had brood gekocht, en stak het omhoog, om het voedsel aan zijne kameraden te toonen. Juist kwam er een kogel aangevlogen, die de helft van 't brood wegnam. De krijgsman hield het overige vast, schertsende: „Dat is een rechtschapene soldaatskogel, want hij laat mij het grootste deel mijner spijs behouden.”

Een Engelsch edelman, die ook te Oostende streed, werd in een uitval zijn rechter arm afgeschoten. De verminkte raapte met de linkerhand het lichaamsdeel op en nam het mee naar den dokter. Toen hij verbonden was, wilde de Engelschman zich niet te bed leggen. Vroolijk trok hij met den afgeschoten arm naar zijn logement en riep daar lachend uit: „Hier is de arm, die dezen middag den anderen gediend heeft.”

Een ander soldaat verloor insgelijks zijn arm. Daar hij bijna bezwijmd was, leidden twee makkers hem mee. Terstond kwam een nieuwe kogel, die den verminkte 't been wegnam. De ongelukkige bezweek; zijne makkers waren niet gekwetst, noch geraakt.

Een burger, kruidenier, staande voor zijn winkel werd door een schot gedood. Toen men hem begroef, trof een kogel de kist, en schoot het lijk er uit.

„Een jonkman op een paerd zittende, werd het paerd onder hem van agter tot vooren doorschooten, en hij niet dan zijne broek tusschen de twee pijpen gekwetst.”

Een scheepskapitein stond in gesprek met een vriend; de laatste had zijne hand op den schouder van den eerste gelegd. Een kogel schoot den arm af, zonder dat de kapitein gekwetst werd.

„Het gebeurde ook drie of vier malen, dat een kogel der belegeraars trof in den mond van een heel of half geladen kanon, zoodat het weder die twee kogels uitschoot.”

Van Meteren noemt dat alles „gevallige, belaglijke en zeldzame stukken”... maar die feiten geven ons een kijkje in de belegerde stede, waar voortdurend de dood rondwaarde, waar plotseling een menschenleven afgesneden werd.

De koningin van Engeland had hulptroepen naar Holland gezonden. Acht Engelsche Compagniën landden den 19^{en} September 1601 te Oostende aan, onder het bevel van Francis Vere. Een echt woest volk waren die Engelschen, meest afkomstig uit de gevangenen. Een ooggetuige vergelijkt ze bij „losgelaten duivels,”

Ze waren ook binnen de wallen, in de stad, die ze verdedigen moesten,

plunderziek en oproerig. Bij een brand, plunderden zij, onder den schijn van te blusschen, drie winkels in de buurt uit; eens werd het gasthuis geplunderd en de zieken van alles beroofd. Ze schoten een burger het hoofd af en stalen zijn specerijenwinkel leeg.

De ooggetuige vertelt, dat hij eens in de kerk komende eenige soldaten bezig zag eenen hunner metgezellen, dien ze lichtelelijk met lonten in eene mat gebonden hadden, te begraven. Doch daar het graf met water gevuld was, wierpen zij er hem in, en, daar het water steeds het lichaam naar boven naar den kant deed drijven, poogden de soldaten het met hunne pieken onder water te houden om het beter met aarde te kunnen bedekken. Terwijl de getuige dit schouwspel bezag, bemerkte hij dat de „dooder” zijn eenen arm uit de mat trok, om zich tegen het steken der pieken te verweren. Aanstonds trok de getuige zijn rapier uit en met behulp van een ander, dreef hij de soldaten uiteen, die alreeds onder elkander de kleeren van den armen man gedeeld hadden.

„Wij hebben hem uit die matte gesneden en wederom een ander matte in de kerke gehaelt ende hem die om het lijf gebonden ende wederom in syn quartier gebracht”, vertelde de redder. „Het was een fraey, cloeck jonckman, die van de suchte aangetast zynde tot alzulcken benautheyt was ghecome; ende dat alleenelijck om syne cleederen wille.”¹⁾

*
*
*

Aan den naam van Vere, de aanvoerder der Engelschen, eenigen tijd bevelhebber van Oostende, is eene legende — of is het waarheid? — verbonden.

Men verhaalt, dat met de Engelsche legerbenden ook eene jonge Britsche vrouw in de belegerde stede was gekomen. De vreemdelinge die met niemand sprak, en geen verwanten scheen te bezitten, verbleef geheel alleen in een klein huisje. Doch op sommige tijdstippen van den dag, verliet ze de eenzame woning, en de nieuwsgierige, die haar volgde, bemerkte dan, dat de Engelsche zich steeds naar eene plaats begaf, waar ze zeker was Sir Francis Vere te zien. Er moest eenige betrekking bestaan tusschen den edelman en de jonge vrouw, die ondanks haar eenvoudigen tooi, ook eene voorname afkomst verried. Maar niemand te Oostende kon het geheim doorgronden. Wel vermoedde men, dat er nu oneenigheid heerschte tusschen Vere en de jonge vrouw, want de bevelhebber toonde zich misnoegd, telkens als hij haar op zijn weg ontmoette.

¹⁾ Edward Vlietinck. Het oude Oostende en zijne driejarige belegering.

Soms stond de vrouw op de gevaarlijkste plaatsen en tevergeefs trachtte men haar te verwijderen.

De Spanjaarden bestormden de stad. Er werd van weerskanten hevig gestreden ofschoon de belegerden zich dapper verdedigden, werden ze toch achteruitgedreven. Eensklaps klonk een vreemde oorlogskreet. Een tengere, bleeke soldaat sprong met een opgeheven slagzwaard de vijanden tegen. Om hem heen vielen de mannen als halmen voor de zeis. De Oostendenaars vatten weer moed; het voorbeeld van dien onverschrokken krijger, dien niemand kende, vond navolging. En weer bleven de Spanjaarden buiten!

Na de bestorming wenschte ieder dien vreemden soldaat van meer naderbij te zien, maar hij was verdwenen.

— Ik heb den held zien vallen! riep iemand. Men ging zoeken en onder andere lijken vond men hem... den tengeren jonkman, wiens houding zoo'n diepen indruk verwekt had. Men wilde zich vergewissen of hij wel dood was, en knoopte den ruwen mantel los... Onder dien mantel werden vrouwenkleeren zichtbaar.

Ieder stond verbaasd de doode aan te staren, tot men eindelijk den vermeenden krijger herkende: 't was de jonge, vreemde vrouw — de Engelsche die als eene kluizenaarster in het kleine huisje gewoond had. Aan haar hals hing een medaillon met Vere's beeltenis en 't randschrift: Eeuwige liefde!

Ieder week eerbiedig op zij. Daar naderde de bevelhebber, die ook 't verhaal van den dapperen krijgsman gehoord had, maar nog niet wist, wie hij was. Vere aanschouwde 't wasbleeke gelaat en sidderde. In tranen uitbarstende viel hij op zijne knieën, vatte de reeds koude hand der schoone doode en kuste ze lang en innig. Dan liet hij de gevallene wegvoeren en met groote eer begraven.

Nooit openbaarde Vere wie de heldinne was. Doch ieder vermoedde, dat hij deze vrouw trouwe beloofd, maar zijn woord geschonden had. Zij echter had den geliefde niet kunnen vergeten, was hem gevolgd naar Oostende. En toen ze tot hare wanhoop ondervond, dat Vere zijne eens gekozen bruid verstiet, stierf ze in zijn dienst, in zijn leger op den bloedigen muur der belegerde veste,

Oostende was dus in de macht van den Spanjaard. Naar eene legende vertelt, had de aartshertogin eene spoedigere overgave verwacht. Ze zou namelijk de belofte afgelegd hebben, niet van hemd te verwisselen, voor Oostende genomen was. Het bewuste hemd moet er

dus wel vaal uitgezien hebben; vandaar dat men eene vale kleur, zooals sommige paarden hebben, een Isabella-kleur noemt.

Maar genoeg over dit beleg. Oostende was verwoest en ontvolkt, want schier alleenwoners waren uitgeweken, velen reeds voor 't beleg, anderen tijdens de vijandelijkheden, de overigen na de overgave. De meesten hadden zich in Noord-Nederland, vooral in Middelburg en Veere gevestigd. Veere wastoeneene belangrijke havenstad. De uitwijkelingen kwamen haar welvaart nog vermeederen, Nu ook is deze plaats

vervallen en verlaten, doch de kerk en 't stadhuis herinneren ons nog aan den gulden tijd.

Een nieuw Oostende rees uit de puinen op. Doch de vroegere bloei keerde niet terug. Een honderdtal jaren later, in 1700, onderging de stad weer de verschrikkingen van een bombardement

Lodewijk XIV van Frankrijk voerde krijg tegen verscheidene Europeesche staten, waaronder ook de Hollanders. In dien oorlog kwamen de Nederlanders Oostende belegeren. Maar 't beleg duurde nu minder dagen dan in 't begin der 14e eeuw jaren; na drie dagen reeds viel de veste. En eene overlevering verhaalt, dat een der laatste vijandelijke bommen eene zinnelooze vrouw doodde. Deze ongelukkige was de weduwe van een braven visscher, die eenige jaren vroeger op zee omkwam. De arme vrouw verloor door die ramp het verstand. Nu zwierf ze over 't kerkhof zoekend naar haar echtgenoot, dan weer op

't strand, turend in zee. En op een dier wandelingen, was het dat een kanonbal de zinnelooze uit haar lijden verlost.

't Scheen of achttien jaar later betere dagen voor Oostende zouden aanbreken. België was van meester veranderd en behoorde aan Oostenrijk. Een Fransch schip van St. Malo, waarover Ridder De la Merveille 't bevel voerde, keerde van eene reis naar Indië terug. Maar tijdens de afwezigheid van dit vaartuig, was er in Frankrijk eene maatschappij gesticht, die alleen recht had, om in Indië handel te drijven. De bestuurders dier maatschappij mochten elk hun niet toebehoorend schip, dat met Indische waren geladen was, aanhouden. Ridder De la Merveille wist dat niet en wilde in de haven van St. Malo aanleggen. Maar de reeders zonden hem bericht, dat hij zich ijlings van de Fransche kust moest verwijderen, daar hij anders zijne lading verliezen zou. De kapitein volgde natuurlijk dien raad. Waar dan heen? Ridder De La Merveille besloot naar Oostende te varen en in deze stad zijne goederen te verkoopen. Dit plan gelukte en de lading werd tegen hooge prijzen verkocht. De Oostendenaars hadden de aankomst van den Franschen bodem met vreugde en geestdrift begroet. Waarom zouden niet talrijke vaartuigen hunne haven weer tot bloei brengen... waarom zou de handel niet herleven... welke hinderpaal kon Oostende's welvaart tegenhouden? En nog meer steeg de blijdschap, toen de regeering plannen ontwierp, om de wenschen der burgerij te vervullen. Het Oostenrijksche gouvernement stelde Ridder de La Merveille voor, met eenige schepen terug te keeren naar Indië en de lading in Oostende op de markt te brengen.

De kapitein nam het voorstel aan en deed eenige gelukkige reizen naar het verre land. Dan werd te Oostende eene compagnie gevormd, om handel op Indië te drijven. De toekomst beloofde... helaas! België ondervond, dat zijne belangen ondergeschikt waren aan die zijns meesters, dat het een wingewest was van Oostenrijk. Wat gebeurde er? Engeland en Holland waren naijverig en vreesden de mededinging van Oostende. De Oostenrijksche keizer had de hulpe dier staten noodig. Bij zijn sterven zou hij zijne dochter Maria Theresia hulpeloos achterlaten, bedreigd door vijanden. Daarom sloot hij een verbond met Engeland en Holland, waarbij deze staten beloofden de Oostenrijksche troonopvolgster te beschermen. Doch een der voorwaarden van dit tractaat was de vernietiging der compagnie van Oostende, en, de Vlaamsche zeestad moest weer leven van de visscherij en den

handel op de naburige landen, handel welke steeds door oorlogen belemmerd werd. En toch had Oostende eens aan een oorlog een tijdelijke welvaart te danken. Engeland en Amerika voerden krijg en vervolgden elkanders schepen, die dikwijls eene wijkplaats zochten in 't onzijdige Oostende. In een enkel jaar kwamen meer dan tweeduizend vijf-honderd vaartuigen in de haven aanleggen. Talrijke kooplieden vestigden zich in de stad, die weer herleefde.

We zagen Oostende als visschersstad, als vesting ... en we weten dat het nu eene schitterende badplaats is. Deze derde gedaanteverwisseling begon in 1784. Een stuk uit 't archief vermeldt, dat een zekere Willem Hesketh toen verlof kreeg een kraam op te slaan, om tijdelijk ververschingen aan de badgasten te verkoopen.

Nederig begin, voorwaar!

Maar uit dat kraam van Hesketh ontpopten zich na jaren en jaren de paleizen, de ruime hotels, de prachtige villa's, welke van 't vroeger visschersdorp 't geliefkoosd kustoord van Europa's adel vormen.

En ook als visschersstad is Oostende van belang. Talrijke stoomsloepen en vaartuigen steken in zee en in de „mijn” verkoopt men jaarlijks voor vijf miljoen frank „zeebanket.”

Van de stoomvaartlijn Dover behoeven we hier niet te spreken, deze dienst is genoeg bekend. Oostende's haveninrichtingen zijn uitmuntend aangelegd naar de plannen van den ingenieur Pieter de Mey. Ze bestaan uit: een toegangs-kanaal, het Leopolds-dok, het visschersdok, het marine-dok, de voorhaven en de spuihaven. De nieuwe vuurtoren is 53 M. hoog en zijn wit licht schijnt 50 Km. ver in zee. De oude vuurtoren is nu een semaphore of seintoren.

Vuurtoeren van Oostende.

*
**

We bestegen weer ons trouw rijwielt. 't Eerste dorp, dat we ontmoeten was Mariakerke, wiens dikke, maar korte toren daar nog zoo landelijk staat tusschen den straatweg en de zee.

Mariakerke werd eene badplaats in 1868. 't Is nu als eene voorstad van Oostende, met een prachtig strand, dat 's zomers ook wemelt van eene vroolijke, door het fortuin begunstigde menigte. Hier bezat Albertus zijn hoofdkwartier, naar men zegt in eene woning, nu eene herberg,

die voor opschrift heeft „Prins Albertus.” Men toont er nog de slaapkamer der aartshertogin. Te Mariakerke bezoekt men het museum Stracké, zeer merkwaardig voor de beoefenaars der natuurlijke historie.

Weldra bereikten we Raverszijde. Een veertigtal jaren geleden stond hier aan den voet der duinen nog een vierkante, plumpe toren, schilderachtig begroeid met klimop. 't Was de oude toren van het eens zoo bloeiend visschersdorp Walraverszijde of Raverszijde, wiens naam nog alleen in dien van 't klein gehucht bestaat. In 1400 waren de visschers van Raverszijde om hunne stoutmoedigheid bekend en zijne kooplieden dreven handel op de markt van Rijsel. Raverszijde rustte met andere kustplaatsen een oorlogsschip uit, om de zeeroovers te bevechten. Onze visschers hadden in de 15e eeuw nog al eens last van de beruchte piraten. Visschers werden gevangen genomen en kregen hunne vrijheid slechts terug na 't betalen van een hoogen losprijs.

Joos de Zeeroover.

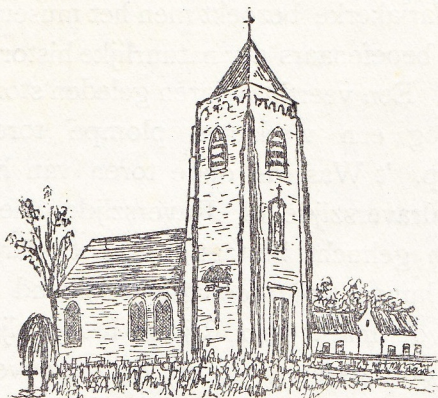
Onze zeelieden besloten zich dus te verdedigen en maakten kort spel met gevangen schuimers. Dit ondervond de gevreesde Joos van Aelst, een der wreedste roovers.

Op Paschen 1417 verscheen hij voor Oostende. De Oostendenaars staken onmiddellijk in zee en namen den bandiet en zijne gezellen gevangen. Den volgenden dag kregen de schuldigen hunne straf; allen werden onthoofd, en de rompen langs 't strand tentoongesteld. Mathijs van Aelst, de zoon van Joos, was woedend bij 't vernemen van den dood zijns vaders

en zwoer Oostende in asch te leggen. Maar ongelukkig voor hem, werd hij eenigen tijd later na een hevig gevecht, door een Portugeesch schip gevangen genomen en gebonden naar ... Oostende gebracht. En Mathijs onderging hetzelfde lot als zijn vader en diens vrienden.

Maar niet altijd behoorden de zeeroovers in vreemde havens thuis... Ook schippers of visschers van Oostende, Nieuwpoort, Raverszijde en andere Vlaamsche plaatsen oefenden 't stieltje van bandiet uit en brachten hun buit dan meestal in de eerstgenoemde stad binnen.

Walraverszijde ging op 't laatst der 16e eeuw te niet; het werd verwoest door de roofzuchtige krijgslieden uit Oostende, waarvan wij

Kerk van Westende.

hooger gesproken hebben. De toren der kerk bleef als een droevige getuige bij de duinen staan, tot een veertigtal jaren geleden ook deze bouwval afgebroken werd. Raverszijde! roept nu de conducteur van de stoomtram, maar schier niemand uit de streek denkt dan nog aan 't verdwenen visschersdorp.

We reden naar Middelkerke, dat de rij der badplaatsen voortzet.

De dijk van Oostende is verbonden

met dien van Mariakerke, deze weer met Middelkerke, en Middelkerke met 't verder gelegen Westende. Gaat het zoo voort, dan is onze kust weldra geplaveid van Knocke tot De Panne.

Te Middelkerke begint een onderzeesche telegraafkabel, welke België met Engeland verbindt.

Met genoegen zien de reizigers, dat de duinenreeks weer breeder wordt (ongeveer 400 M.).

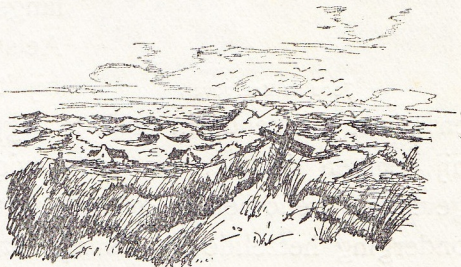
We noemden Westende reeds eene andere welvarende badplaats, waar niet alleen langs den dijk maar ook in volle duin villa's prijken.

Toen men hier om de bouwwerken de duinen omgroef, stootte de spade soms op verbleekte menschenbeenderen, op stukken van sabels en soldatengordels. En in de 17^e eeuw stond er eenzaam tusschen de zandheuvelds een zwart kruis, op 't gemeenschappelijk graf van duizenden krijgers.

Lezer, we bevinden ons hier op 't slagveld van Nieuwpoort!

De Hollanders ondervonden veel schade van de Duinkerker zeeroovers, die met ongehoorde wreedheid hunne gevangenen behandelden.

„Deze roovers namen vele visschers,” zegt van Meteren, „eenige verbrandden zij, anderen zonken zij en de arme visschers nagelden zij onder in de schepen, boorden er gaten in en lieten ze zinken; ook waren er twee schippers, die niet onder in 't schip wilden gaan om dus versmoord

In de 17e eeuw stond er eenzaam tusschen de duinen een zwart kruis.

te worden, biddende om doorstoken of overboord geworpen te worden: des namen de roovers deze schippers, en nagelden ze dwars kruisgewijs over elkander, met nagelen door handen en voeten, en lieten ze toen zinken."

De Hollandsche regeering, die schatten moest uitgeven om de vaartuigen door oorlogsschepen te laten begeleiden, besloot in 1600 een leger naar Vlaanderen te zenden en Duinkerke te veroveren. Prins Maurits van Nassau, de zoon van Willem den Zwijger, werd uitgezonden met een kloek heir. 't Was een gevaarlijke tocht dwars door een vijandelijk land. Want we weten dat België eerst onder Spanje teruggefallen was, en nu door Aartshertog Albertus en Aartshertogin Isabella bestuurd werd.

Prins Maurits stond al spoedig met zijn leger bij Nieuwpoort. De omstandigheden schenen hem gunstig. De Spaansche krijgslieden toch hadden oproer gemaakt, omdat ze in lang niet betaald waren, en weigerden eerst te vechten. Maar Albertus gelukte er in de muiterij te stillen. En nadat de Aartshertogin te paard voor de troepen was verschenen en gezegd had, dat ze liever hare juweelen verkoopen zou, dan te dulden, dat de krijgslieden geen soldij ontvingen, trok het leger vol geestdrift in de richting van Nieuwpoort.

Prins Maurits van Nassau vernam met onrust dien ommekeer in 't heir zijner vijanden. Hij had zich nog niet verschanst en reeds waren de Spanjaarden in aantocht. Haastig zond hij eene bende af naar Leffinghe, waar eene brug over den IJzer lag, om daar den vijand den overtocht te beletten of hem tenminste op te houden. Die legerafdeeling werd verslagen. Eenige vluchtelingen brachten de droeve mare te Nieuwpoort. Maurits zond deze boodschappers naar zijne vloot, welke levensmiddelen en krijgsvoorraad aangevoerd had en voor de kust lag. De prins wilde die vluchtelingen verwijderen om 't nieuws der nederlaag bij Leffinghe geheim te houden. Immers die tijding zou zijne soldaten ter neer slaan.

Zondag 2 Juli 1600 stonden beide legers tegenover elkander, deels op 't strand, deels in 't duin.

Maurits zond de schepen van de kust weg. Daardoor was aan zijne soldaten elken weg tot ontvluchting afgesneden, want 't Hollandsche leger was ingesloten door de zee, de haven van Nieuwpoort, den IJzer.... en den vijand. Daarom sprak Maurits ook tot zijn leger: „Ge zult heden uwe overwinning bevechten, want als ge vluchten wilt, moet ge eerst de zee uitdrinken."

De prins nam nog verscheidene wijze maatregelen; dank aan zijne stelling hadden zijne manschappen de zon en den wind in den rug; aldus bleven ze gespaard voor het felle licht in 't gelaat en het stuivend duinzand terwijl ook de rook den vijand niet verbergen kon. Het geschut werd op eiken planken gezet, teneinde te voorkomen, dat het door den schok der losbranding in het zand zinken zou.

Ook de Aartshertog was vol goeden moed en geestdriftig vuurde hij zijn leger tot den strijd aan.

Om half vier begon de slag. Hevig was 't gevecht en langen tijd bleef de overwinning onzeker.

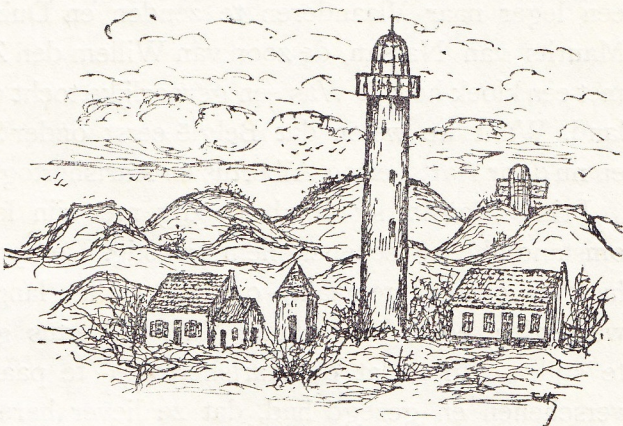
Geschut, voetvolk, ruitërij, alles nam deel

aan de algemeene worsteling. Drie malen schenen de Hollanders gereed, om op de vlucht te slaan. Maar Maurits' dapperheid deed hen stand houden. De prins rende met een pistool in de hand aan 't hoofd eener afdeeling ruitërij op den vijand in.

Ook Albertus deinsde niet voor 't gevaar terug. Hij had zijn helm afgezet, om steeds kenbaar te zijn. Hij sloeg eenige zijner eigen oproerige soldaten neer en werd daarbij gekwetst. Maar zijn moed bezielde zijn leger. En wilder, vuriger nog werd de strijd voortgezet!

't Was zeven ure. Een nieuwe, onstuimige aanval der Hollanders bracht het Spaansche leger in verwarring; de vlucht werd algemeen. Maurits van Nassau overwon. Albertus was tweemaal in doodsgevaar; den eersten keer werd hij door een Duitschen jongeling gered, de tweede maal door den Vlaming Cabeljau, die zelf stervend neerviel. De Spaansche krijgsoverste, de Admiraal d' Arragon, was gevangen genomen en zat reeds meer dan een uur in eene koets op 't strand. Maurits liet hem met eerbied behandelen.

Aan beide zijden waren vele dapperen gevallen; de Hollanders verloren 1000 man, behalve de 800 die bij Leffinghe gesneuveld waren; van de Spanjaarden bleven er 3000 op 't slagveld. Toen de overwinning behaald was, steeg Maurits van zijn paard, knielde en

In de duinen. — Lichttoren.

sprak met tranen in de oogen een dankgebed uit. Ieder begreep zijne ontroering, want eene nederlaag, midden in 't vijandelijk land ware de val van Holland geweest.

Maurits overnachtte te Westende; den volgenden dag begaf hij zich naar Oostende, waar eenige leden der Nederlandsche regeering den afloop van den strijd met onrust hadden afgewacht en nu geestdriftig den overwinnaar begroetten. In de kerk werd eene godsdienstoefening gehouden, waarbij een Hollandsch predikant voorging. Aan een maaltijd, denzelfden dag, was ook de Admiraal van Arragon, de voorname gevangene, genoodigd.

Maurits wist, dat de Spanjaarden dikwijls gezegd hadden, dat zijne soldaten zich nooit in 't veld durfden vertoonden, doch altijd steden waaronder veel „nesten” wilden veroveren. De Spanjaarden noemden Maurits' soldaten spottend: „jonge soldaatsche leerjongens.” Nu vroeg de prins schertsend aan den Admiraal, wat hij thans wel dacht van 't werk dier jonge soldaatsche leerjongens en of ze na dezen slag ook krijgslieden mochten worden.

De gevangene verklaarde, dat de nederlaag van den Aartshertog te wijten was aan de zwakke houding zijner ruitrij. Toch bracht hij hulde aan Maurits' krijgskunde. Van den maaltijd te Oostende verhaalt men ook de volgende anecdote. De admiraal, fier op zijn land, nam een oranjeappel op en sprak: „Heeren, deze vrucht geeft Spanje tweemaal in 't jaar.” Maurits toonde den edelman daarop een kaasje, en doelende, op de melk, antwoordde hij lachend: „En deze vrucht geeft Holland tweemaal op een dag”, er nog bijvoegend, „dat de Admiraal, nu Holland binnen trekken zou zonder slag of stoot.”

Na zijn leger drie dagen rust gegund te hebben, sloeg Maurits 't beleg voor Nieuwpoort. Aanhoudende regens belette hem echter de vesting krachtig aan te vallen. De Aartshertog had inmiddels een nieuw leger verzameld. Deze omstandigheden en gebrek aan levensmiddelen deden den prins besluiten naar zijn land terug te keeren. Op 't einde der maand verliet hij Vlaanderen.

Vreeselijke slachting! „De zegepraal, hoezeer ook geschikt om den volkstrots te streelen, was zonder eigenlijke vrucht,” zegt een geschiedschrijver. Geschikt om den volkstrots te streelen... ja... maar ten koste van 4000 menschenlevens, ten koste van 4000 kloeke mannen, die voor altijd te slapen werden gelegd onder 't duinzand!

Welk een aanblik moet deze streek geboden hebben op den avond

van dien vreeselijken zomerzondag! Gruwelijk schouwspel langs Vlaanderens kust!

En elk sabelstuk, ieder gebeente, dat men opdelft in dit duin is eene beschuldiging tegen 't menschdom. En helaas! wij kunnen niet alleen spreken van de barbaarsche eeuwen, die achter ons liggen, want nog giet men kanonnen en smeedt men wapenen, nog zetelt de oorlogsgod op zijn troon van verschrikking!

* *
*

Lombardzijde! Weer een historische naam, al is 't een gering dorpje, dat hem voert. In 1100 was Lombardzijde eene bloeiende stad, in wier haven niet alleen visschers, maar ook handelsschepen aanlegden. Aan het strand won men zout, dat in groote hoeveelheid uitgevoerd werd. Maar in 1134 begon de haven te verzanden, tengevolge van vreeselijke stormen; de vaartuigen hadden moeite de loshaven te bereiken. Het euvel verergerde en de inwoners van Lombardzijde besloten te verhuizen naar het kleine plaatsje Santhoven aan een breeden arm van den IJzer gelegen.

Kerk van Lombardzijde.

Santhoven werd toen Nieuwpoort genoemd, d. i. nieuwe stad (poort = stad, poorter = burger). Santhoven of Nieuwpoort ging snel vooruit en werd eene belangrijke gemeente. Lombardzijde daarentegen kwijnde... tot het eindelijk bij 't grondgebied van Nieuwpoort werd ingelijfd (1413). De Franschen in 1792 scheidden het weer van de nabijgelegen stad af... maar nu toont Lombardzijde niets meer dan een kerkje, eenige huizen lang den grooten straatweg en een paar hoeven buiten den kleinen kom. Het dorpje telt een 700-tal zielen.

Naar men zegt, zou het tegenwoordige bedehuis dat slechts 17 M. lang en 9 M. breed is, de O. L. Vr.-kapel der voormalige groote en schoone kerk zijn. Boven de ingangsdeur ziet men het beeld der H. Maagd met 't kindeke Jezus op den arm. Maar in 't gebouw staat een ander beeld, dat vereerd wordt onder den naam van O. L. Vrouw van Lombardzijde. Dit dorp immers is eene vermaarde bedevaartplaats, welke zich in een druk bezoek mag verheugen.

Voor al de zeelieden onzer kust stellen een onbegrensd vertrouwen in O. L. Vr. van Lombardzijde, de Zeester, zooals men haar noemt; menige visscher, die in nood verkeert, valt onder 't loeien van den

storm, op het dek van zijn hulkje, neer, om luide haar bijstand af te smeeken. De oorsprong dezer bijzondere vereering ligt in 't duister, ofschoon men ook hier 't welbekende verhaal hoort van een door visschers gevonden Mariabeeldje, dat op eene bepaalde plaats vereerd wilde worden.

De oudste gedenkstukken van pelgrimstochten dagteekenen uit de 17e eeuw, zooals men in de kerk kan lezen, zooals o.a. Anno 1655 van „Baruc Evers schyper van Oostende in zee door tempeest anckers, zeelen, roer verlooren hebbende, is op zijn kniën met de maets gevallen, de alderheiligste Maegd alhier beloovend blootsvoets te besoucken, was op te dragen en missen te doen celebreeren, enz.” Maar men kwam en komt ook bedevaarten voor ziekten en kwalen, voor goed weder enz.

Eene der wijken dezer gemeente, het Prinsenveld, zou dien naam dragen ter herinnering aan Maurits van Nassau, die er tijdens den slag bij Nieuwpoort zijn hoofdkwartier had. In een duinpan groef men eenige jaren geleden talrijke menschenbeenderen op; heet die pan of zandholte misschien daarom het „Been”?

Het wapen van Lombardzijde — ja, dit dorp bezit nog zijn wapen, weer erkend bij koninklijk besluit van 16 Februari 1847 — vertoont onder meer een anker, dat nog doelt op de voormalige scheepvaart.

Is er nu een betere tijd voor Lombardzijde aangebroken; zal het ook zijn deel krijgen van de schatten welke de lievelingen der fortuin naar onze kust brengen? Twintig minuten van het dorp ligt de badplaats Lombardzijde, zeer bescheiden nog, wel is waar, maar wellicht met eene schoone toekomst, want 't strand is er breed en de duinen zijn schilderachtig.

Van een duintop rustte ons oog eene wijle op die andere historische gemeente, 't eens zoo bloeiend maar nu zeer vervallen Nieuwpoort.

Een kort ritje en we waren in 't oude Santhoven, dat Lombardzijde's welvaart erfde, maar niet behouden mocht.

A. HANS.

KERLINGALAND.

(GESCHIEDENIS, LEGENDEN, ZEDEN
EN GEWOONTEN DER KUSTBEWONERS).

Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal, en zijn roem.

(Hendrik Conscience.)

LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
ANTWERPEN.

1912.

KERLINGALAND

UITGAVE - LODEWIJK-OPDEBEEK

A. HANS
KERLINGALAND

LODEWIJK
OPDEBEEK
ANTWERPEN
1912.